

УДК 002+01+02](477-87)(092)

Лариса Дегтяренко,
завідувач відділу зарубіжної
україніки НБУВ

Оксана Супрунок,
старший науковий
співробітник НБУВ,
кандидат філологічних наук

Книгознавець Ярослав-Богдан Рудницький

Стаття присвячена книгознавчій, бібліотекознавчій та бібліографознавчій діяльності Ярослава-Богдана Рудницького, визначного філолога, вченого діаспори, який залишив великий, значною мірою ще не вивчений творчий спадок у різних галузях гуманітарних наук.

Ключові слова: Ярослав-Богдан Рудницький, книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство.

Рудниця та коло інтересів Ярослава-Богдана Рудницького досить широкі. Промовистий факт: бібліографія праць вченого становить майже три тисячі назв [1]. Однак його творча спадщина загалом, книгознавча й бібліографічна зокрема, вивчена недостатньо. Дві статті вченому присвятив Ярослав Дзира [17, 18], а також гасла, розміщені у бібліографічному довіднику "Українські історики ХХ століття" [19] та енциклопедії "Українська мова" [20]. Саме відсутність спеціальних досліджень праць Ярослава-Богдана Рудницького й викликана *актуальність* пропонованої статті.

Рудницький перейняв і продовжував наукову і культурну діяльність старої генерації українських емігрант-ідеалістів — Д. Дорошенка, Д. Антоновича, Л. Білецького, Д. Чижевського, І. Огієнка, їх боротьбу за "українську справу" [17, с. 93]. Протягом усього свого життя з почуттям глибокої відповідальності перед історією він виступав як гідний борець за життя і розвиток української мови та культури, відстоював інтереси України на різного рівня міжнародних громадських, культурних та політичних форумах.

Після закінчення гімназії в Стрию (вчився в ній разом зі Степаном Бандерою) [18, с. 145], у 1929—1937 рр. Ярослав-Богдан Рудницький навчався на відділенні слов'янської філології у Львівському університеті, де отримав диплом магістра (1934) і доктора філософії (1937). У 1938—1940 рр. працював в Українському науковому інституті в Берліні. Доцент (з 1940), а з 1943 р. — професор Українського вільного університету в Мюнхені (далі — УВУ) й Карлового університету в Празі. У 1945—1948 рр. — професор у Гейдельберзькому університеті. У 1949 р. переїхав до Канади. У 1949—1989 рр. — професор УВУ, з 1963-го — професор Українського католицького університету в Римі. Був дійсним членом Наукового товариства імені Шевченка (далі — НТШ), Української вільної академії наук (далі — УВАН), останнім президентом Української Могілянсько-Мазепинської академії наук, почесним членом Канадської асоціації славистів, президентом Канадської асоціації лінгвістів, членом Міжнародної академії науки й літератури. Співзасновник (1949) відділу УВАН у Канаді (з 1949 р. — генеральний секретар, у 1955—1970 рр. — президент). Один із засновників (1964) товариства "Рідна мова" і річника "Слово на сторожі" (1964—1989), органу Товариства плекання рідної мови. Обраний почесним членом бібліографічного товариства Канади (1977) [19, с. 286—288]. Був активним діячем Української Народної Республіки в екзилі: головою її уряду (1980—1989), виконуючим обов'язки віце-президента (1988—

1989). Професор-славист вільно володів десятима мовами, зокрема старогрецькою та латиною, читав лекції різними мовами у багатьох університетах світу.

Ярослав-Богдан Рудницький був одним із найдіяльніших українських вчених поза межами України. Поважне місце у сфері його інтересів посідало книгознавство і бібліографія. Фактично він відіграв видатну роль у розвитку українського книгознавства у 1950—1980-х рр. у діаспорі, був фундатором багатьох книгознавчих і бібліографознавчих проєктів цього періоду. У Канаді науковець робив щорічні огляди українки та славістики. Був організатором і видавцем у рамках УВАН серії "Славістика" (протягом 1948—1992 рр. вийшло 100 чисел), "Ономастика" (у 1951—1965 рр. вийшло 30 чисел), продовжив засноване ще в Європі видання "Літопис УВАН" (з 1946) тощо.

Протягом життя Ярослав-Богдан Рудницький здійснив низку подорожей різними країнами світу, в тому числі, навколосвітню мандрівку. У центрі його уваги під час цих поїздок були українські науково-культурні установи, українська культура в усіх її проявах. Як патріот-ідеаліст вважав себе зобов'язаним встановлювати контакти на місцях, відшукувати сліди перебування українців на всіх континентах [18, с. 157]. З кожного міста друкував розповіді у формі репортажів для засобів масової інформації. Потім з цих матеріалів склалися книги.

Бажання дослідити стан української книги в книгозбірнях США стало поштовхом до відвідин професором Ярославом-Богданом Рудницьким більше двадцяти американських бібліотек, після чого з'явилась його книжка "З подорожі по Америці 1956" (Вінніпег, Вашингтон, 1956). У ній проаналізовано стан українознавчих фондів у різних бібліотеках цього континенту. Однією з важливих подій творчої біографії, зафіксованих у цій книзі, була його робота радником з питань опрацювання фонду українки і сприяння покращенню його стану в Бібліотеці Конгресу (далі — БК) у Вашингтоні. Ця установа запрошувала його до співпраці у 1956 та 1977 рр. [14, с. 16].

Ярослав-Богдан Рудницький відіграв важливу роль у поглибленні знань про українську книгу в США. Фактично він був першим, хто фундаментально ознайомився з фондами цієї бібліотеки, маючи на меті визначення обсягу фонду української книги, пріоритетів її опрацювання, бібліографування та уведення до читачького обігу. Він відзначав, що в цей час Бібліотека Конгресу мала найбагатший в Америці відділ славістики (понад 300 тисяч одиниць). Основний його

фонд становила россіка (зокрема, так звана Юдінська колекція, куплена у 1907 р. у красноярського промисловця і бібліофіла Г. Юдіна). Українітка в цій колекції займала друге після россіки місце, але вона в той час ще не була опрацьована й виділена. Одним з перших завдань української спільноти в бібліотечному полі Америки, за словами Я.-Б. Рудницького, мало бути опрацювання й публікація бібліографії україніки БК [3, с. 39]. У цей період науковцем були докладно описані українські видання, які потрапили до його поля зору, зокрема журнали "Основа" (1860—1961), "Київська старовина" (1882—1906; комплект 94 томи), разом з її наступницею "Україною", "Енеїда" Івана Котляревського (1808), "История Малороссии" Миколи Маркевича (1842) тощо. Зазначено, що українітка знаходиться також у різних довідкових фондах БК. У зведеному каталозі кириличного друку, наприклад, є дані про видання (у тому числі й українські), що знаходяться в різних більших бібліотеках Америки, включно з деякими бібліотеками Канади (Торонто). З цього карткового каталогу, доступного поки що на місці, можна визначити, які номери періодики, певні видання серії знаходяться в тих чи інших бібліотеках, що є дуже важливим і зручним для дослідників. Ярослав-Богдан Рудницький писав, що варто було б подбати про копію україніки з цього каталогу для бібліотек УВАН, НТШ та інших установ. Ним був описаний також загальний зведений каталог БК. У зв'язку з цим автор відзначив цікавий факт: "В останніх роках Конгресова бібліотека почала цікавитися українікою поза Америкою. З її матеріальною допомогою в 1955 р. виготовлено в Сарселі під Парижем картотеку Бібліотеки Європейського Наукового Товариства ім. Шевченка (НТШ), й одну копію залишено в Сарселі (Франція), другу перевезено до Вашингтону. Дещо іншим способом (фотокопією) придбано картотеку університетської бібліотеки в Хельсінкі (Фінляндія)" [3, с. 40, 41].

У підсумку Ярослав-Богдан Рудницький першим розробив систему заходів у справі поліпшення класифікації й каталогізування українських видань у цій найбільшій бібліотеці світу. Він зробив історичний огляд українознавчих видань цієї книгозбірні, порушив питання про тривалий і не завжди задовільний процес ідентифікації україніки в БК, вказав на його недоліки, висловив шире підтримку заходів українських бібліотекарів у США.

22 червня 1956 р. уперше в історії Бібліотеки Конгресу відкрилася підготовлена професором виставка української книги в США. На ній були представлені видання від XVII до XIX ст., починаючи від "Требника Петра Могили" 1646 р., який було ідентифіковано як найстарішу українську книгу в цій бібліотеці. На виставкових експозиціях демонструвались: церковна література, світська література, серійні та періодичні видання. Виставка стала визначною подією в культурному житті української діаспори [3, с. 5].

"Українітка Конгресової бібліотеки, — писав Я.-Б. Рудницький, — є найчисленнішою не тільки в Америці, але й либонь поза СРСР" [6, с. 18]. Учений пропагував нові знання про процеси, які відбувалися в БК. Бібліотека друкувала бібліографічну картку на кожну українську книжку, що з'являлася друком, а потім пересилала цю картку в бібліотеки Америки й світу. Якби українські дослідники були поінформовані про це, вони могли б активніше користуватися цією інформацією і відповідними виданнями. Так, у Чиказькій публічній бібліотеці з 1918 р. існує традиція видання каталогів російської книги, де розміщено інформацію й про українські книги. Науковець наголошував на необхідності повніше використовувати цю бібліографічну інформацію. Але найбільшим центром україніки в Чикаго була Університетська бібліотека ім. Гарпера. Тут заслуговують на увагу, передусім, наукові видання Києва, Львова, Варшави, Берліна, Па-

рижа й американських та канадських українців. У фондах книгозбірні — видання Національного музею у Львові, Наукових інститутів у Варшаві та Берліні; "Архив Юго-Западной России" (Київ, 1883), "Українська Книга" (Харків, 1926), "Галичина, Буковина, Угорская Русь" // составлено сотрудниками журнала "Украинская жизнь" (Москва, 1915) тощо.

Досліджуючи україніку в бібліотеках Нью-Йорка, Чикаго, Медісона, Міннеаполіса, Гейдельберга, Сарселя, в архівах острова Мальти в Середземному морі, в країнах Скандинавії тощо [3, 5, 7, 9, 10], Ярослав-Богдан Рудницький визначав найцінніші українознавчі видання у цих бібліотеках і перспективи їхнього бібліографування НАН України, описавши їх у "Книзі кругосвітніх подорожей" [10].

Велику увагу протягом усього життя приділяв бібліограф збереженню української книги у фондах бібліотек Канади, Америки, Західної Європи, відтворюючи свої думки і спостереження у книгах, наукових виступах на бібліографічних та книгознавчих конференціях. Багато часу він приділяв вихованню кваліфікованих кадрів бібліотекарів і бібліофілів.

Книгознавець ініціював випуск бібліографічних покажчиків Канади, зокрема підтримав видання українського бібліографічного журналу "Біблос" у Нью-Йорку, метою якого була систематична інформація про нові надходження україніки у світі, новини книгознавства і українознавства, друк рецензій на нові українські видання переважно українських еміграційних видавництв із різних галузей знань¹. Аналогічне спрямування було і в бібліографічному виданні "Ucrainica Canadiana" ("Канадська україніка", 1954—1972) [20], яке виходило у Вінніпезі в УВАН у серії "Бібліографія", до його випуску долучилися Ярослав-Богдан Рудницький та Дмитро Сокульський.

Своїм обов'язком Ярослав-Богдан Рудницький вважав дослідження бібліотек різних українських осередків у Канаді. Він докладно аналізував роботу кожної установи, досліджуючи історію її заснування, сучасний стан. Зокрема, упорядковував україніку в Національній бібліотеці Канади в Оттаві [18, с. 153]. Збирав матеріали до повної бібліографії двомовних взаємин на канадському терені. У 1963—1971 рр. вчений був членом Королівської комісії двомовності й двокультурності Канади. Його цікавили не лише невеликі книгозбірні, як-от бібліотека "Просвіти" в провінційному місті Форт-Вілліам (Онтаріо), у якій 1914 р. налічувалося 390 книг, переважно львівських видань українських письменників-класиків [4], а й значно багатші світські та церковні бібліотеки з фондами приблизно від трьох до шести тисяч видань [18, с. 153].

У книзі "Українські бібліотеки в Канаді" книгознавець описав стан фондів українознавства у церковних, світських та приватних книгозбірнях Канади. Серед церковних описані, зокрема, Архієпископська Дієцезальна бібліотека, Бібліотека Української Греко-Православної консисторії, Бібліотека колегії Св. Андрія (Вінніпег); Бібліотека отців Василіян у Мондері (Альберта); Бібліотека отців Редemptористів у Йорктоні; Бібліотека Українського Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні.

Зі світських бібліотек у полі зору дослідника були бібліотеки українських народних домів у Вінніпезі і Торонто; бібліотеки Української вільної академії наук, Інституту "Просвіти" і Читальні "Просвіти" у Вінніпезі; Український відділ у Бібліотеці Манітобського університету; Український відділ ім. Р. Гонсета в Бібліотеці Альбертського універ-

¹ "Біблос: журнал української бібліографії" — бібліографічний ілюстрований часопис (двомісячник). Видавався протягом 1954—1979 рр. у Нью-Йорку, усього 167 чисел. Виходив під ред. М. Сидора-Чарторийського. Див.: Добо Т. В. "Біблос" / Т. В. Добо // Енциклопедія сучасної України. — Т. 3. — К., 2003. — С. 738—739.

ситету в Едмонтоні; Українські збірки в Оттавському і Торонтському університетах тощо. Проаналізовано стан та історію фонду кожної бібліотеки, описані рідкісні й цінні видання, названі бібліотекарі, включено рекомендації щодо поповнення фондів [2, с. 10—44].

Найбільші українські бібліотеки Канади — у Вінніпезі: Українського дому (6 тис. томів) та Осередку української культури і освіти (10 тис. томів). Тут зберігаються стародруки, збірки Олександра Кошиця, Євгена Коновальця. Значно менша від них Бібліотека УВАН, у комплектуванні якої брав участь Ярослав-Богдан Рудницький. Однак вона володіє "Архівом української преси", що налічує сто назв газет [18, с. 153].

Розділ "Приватні книгозбірні" містить чотири сторінки прізвищ власників колекцій, у яких вказана спеціалізація фонду та місто, де вона зберігається. Наприклад, Леонід Білецький — літературознавство (Вінніпег); Ярослав Пастернак — археологія (Торонто); Ю. Кисілевський — соціологія (Оттава); Михайло Антонович — египтологія, українознавство (Монреаль); Богдана Казимира — право, історія (Едмонтон) та інші.

Підсумовуючи цей перший огляд канадсько-українських бібліотек, науковець відзначив, що загальна кількість видань у фондах канадських бібліотек становить майже півмільйона примірників, і наголосив на необхідності точного їх опрацювання, організації бібліотечного товариства, центру для обміну дублетами тощо.

Подорожні книги з українознавства і книгознавства знайшли позитивну оцінку в дослідників і культурних діячів діаспори. "З усіх цікавих описів наших часів — опис (подорожей) Яр. Рудницького дає користь й допомагає відомостями, де шукати й знаходити переважливі джерела для <...> студій", — писала, наприклад, письменниця О. Керч.

Вчений власним коштом комплектував бібліотеки Канади та США, брав участь у акціях, які допомагали поповнювати фонди бібліотек українськими книгами. Наприклад, у 1951 р. університет Манітоби "збагатився рідкісними українськими науковими виданнями", купленими для нього "завдяки жертвенності українських установ і організацій міста Вінніпега". Цей великий масив українських книг з Нью-Йорка перевіз професор Рудницький [15, с. 45]. А зі здобуттям Україною незалежності велику кількість літератури (30 ящиків з чеком на тисячу доларів) [17, с. 93] передав у дар бібліотеці Києво-Могилянської академії, вважаючи її наступницею Могилянсько-Мазепинської академії наук в екзилі.

Ярослав-Богдан Рудницький відіграв важливу роль у розвитку українознавства в Австралії. Він був ініціатором проведення українознавчих студій університетського рівня, відкривши у 1978 році літні курси українознавства при Макворі університеті в Сідней, з яких почався розвиток цієї дисципліни на австралійському континенті. А. Жуківський, готуючи "Альбом будівничих Центру українознавчих студій в Австралії", писав: "Ярослав Рудницький не тільки репрезентує українську науку — він належить до тих рідкісних науковців-патріотів, для яких українська наука не є "сухою дисципліною". Для нього українська наука — це невід'ємний складник українського життя, яке не повновартісне без постійного розвитку української науки" [12, с. 38, 39]. 1978 р. Ярослав-Богдан Рудницький привіз до Австралії збірку українських книг вартістю 10 тисяч американських доларів. Невідповідність фондів бібліотеки університету Манітоби (Вінніпег, Канада) навчальним планам наштовхнули книгознавця на активну діяльність щодо започаткування в ній відділу славистики, частиною якого був підрозділ україніки. Багато зусиль доклав учений для практичного навчання української мови як співзасновник та перший голова

(1949—1964) Департаменту славистів Манітобського університету та як викладач на щойно створеному ним факультеті славистики. Розробляв програми, укладав читанки, хрестоматії, написав підручники з української мови для англійців і німців [18, с. 149; 20, с. 584]. Серед низки підручників для вищої школи, які особисто підготував і видав Ярослав-Богдан Рудницький, найпоширенішим виданням стала його "Сучасна українська граматики" англійською мовою, яка довгий час була базовим підручником у канадських та американських університетах [20, с. 584].

Відтоді й почалася активна та послідовна праця науковця на бібліотечній ниві. Невід'ємною умовою у збиранні фонду славистики він вважав формування блоку навчальної літератури: підручників, посібників, методичних видань тощо, відсутніх у фондах бібліотеки. Науковим комплектуванням відділу славистики вчений займався особисто: купував книги, які емігранти-професори чи їхні родичі зберегли під час війни і привезли з собою до Канади, замовляв нові українські видання, які виходили друком в Україні та світі.

Одна зі сторінок книгознавчої діяльності Ярослава-Богдана Рудницького пов'язана з перевиданням чотирьох "Кобзарів", що побачили світ ще за життя Шевченка. Як пише Ярослав Дзира, переддрукувавши лейпцизьке видання 1859 р., що свого часу справило великий вплив на галицьку молодь, шевченкознавець Ярослав-Богдан Рудницький переконливо довів, що рукопис підготував і передав для друку за кордон Пантелеймон Куліш [8, с. 25—27]. "Чигиринський Кобзар" 1844 р. книгознавець готував до перевидання в Празі за тяжкої скрути, наприкінці Другої світової війни, коли бракувало паперу. Німці заборонили це видання. Але українському подвизнику вдалося за допомогою чеських друкарів виготовити чотири коректорські примірники. Два з них урядник зберіг. Один передав до Едмонтона, а другий знаходиться в його архіві в Оттавському університеті. За редакцією Ярослава-Богдана Рудницького вийшло ювілейне видання "Кобзаря" (1860—1960). Перевидав він і Шевченкові вірші, опубліковані в журналі "Основа", а також англкомовні переклади його поезій (А. Гонтера). А ювілейного 1964 р. Я.-Б. Рудницький переконав одного з українських діаспорних бізнесменів дати кошти на видання "Кобзаря" малим, кишеньковим форматом [18, с. 148].

Учений був натхненником і порадником у підготовці багатьох важливих українських видань, що вийшли в Канаді та в інших країнах. Серед видатних творчих надбань Ярослава-Богдана Рудницького у цьому контексті необхідно згадати головну книгу його життя, на підготовку якої він витратив 40 років — "Етимологічний словник української мови". Це фундаментальний синтетичний лексикографічний довідник, який охоплює історичний, літературний і діалектний шари української лексики. Зокрема, укладач залучив до задуманої праці й найстійкіший, дуже давній пласт національної лексики — топоніміку (географічні назви) — це те, що відсутнє в київському аналогічному виданні. Кожне гасло в словнику будується за однією формулою: слово кирилицею, його літературні та діалектні різновиди, семантика, синоніми і переклад англійською мовою, порівняння з відповідниками в інших мовах, вичерпна історія слова. До словника включено значну кількість запозичень різного часу, етноніми, топоніми та власні імена. Це перший друкований українсько-англійський етимологічний словник. Інші слов'янські мови подібного словника не мають [18, с. 150]. Як правило, словники складають колективи; словник, створений однією людиною — це рідкість. Зауважимо, що до того ж він створювався в умовах еміграції, без фінансової, моральної та наукової підтримки, тому цю працю Ярослава-Богдана Рудницького можна вважати науковим подвигом.

Значна частина подій, фактів, явищ, до яких спричинився професор Рудницький, зафіксовані в "Літописі українсь-

кого життя в Канаді", підготовленому і виданому канадською дослідницею Ольгою Войценко [15]. За даними Я. Дзирі, Ярослав-Богдан Рудницький консультував її з багатьох питань. Оцінюючи "Літопис...", вчений писав: "Це насамперед періодизація українсько-канадської історії, <...> це історіографічне рихтовання, на якому майбутній історик може надбудувати прекрасну будову" [18, с. 153]. Літопис зафіксував багато цікавих фактів, пов'язаних з книгознавчою і бібліографознавчою діяльністю науковця. Так, зокрема, цитується його стаття 1951 р.: "Починаючи з 1951 р., в Оттаві зорганізовано окреме видавництво при Бібліографічному центрі Публічного Архіву Канади під назвою "Канадіяна" ("Canadiana"). Завдання цього видавництва — реструувати всі прояви друкованого слова в Канаді неперіодичного характеру. Думаємо, що українські видавці й окремі особи поцікавляться цим незвичайно важливим виданням <...>. Вони повинні витягнути теж певні дальші висновки, а саме, чи не зорганізуватися їм усім у "Канадійсько-український Бібліографічний центр" у справі видавання хоч би спільних каталогів про цілорічну книжкову продукцію в українській мові <...>, а також видання про Україну іншими мовами в Канаді" [15, с. 41, 63].

У 1961 р. Ярослав-Богдан Рудницький виступав на спеціальній сесії УВАН з питання про популяризацію публічних бібліотек у Вінніпезі [17, с. 83].

Ярослав-Богдан Рудницький з невимовною радістю зустрів звістку про проголошення 1991 р. незалежності України. Єдиним його бажанням було просити Бога послати йому більше років життя для плідної праці, щоб встигнути зробити якомога вагомий внесок у становлення й розбудову незалежної Української держави. На одному з зібрань в Аделаїді (Австралія) Ярослав-Богдан Рудницький виголосив таку фразу: "В таку довгоочікувану і радісну мить незалежності України соромно хворіти і старітись!".

Пішов з життя професор Ярослав-Богдан Рудницький, енциклопедично освічений вчений-інтелегент, великий українець, справжній подвижник — науковець, майже шість десятиріч відірваний від рідної землі, 19 жовтня 1995 р. у Монреалі. Все своє життя він дбав про піднесення українських культури й мови, представляючи Україну на світовій арені. Він став справжнім літописцем канадської та світової україніки, зводячи золотий міст між усіма материками, де живуть українці.

У відділі зарубіжної україніки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського зберігається колекція книг Ярослава-Богдана Рудницького, книги з його автографами, його особисті меморіальні речі (зокрема, мантія Української Могілянсько-Мазепинської академії наук, пам'ятна медаль цієї академії, табличка з кабінету вченого в цьому закладі).

Список використаної та цитованої літератури

1. *Rudnyckyj J.-B. Repertorium bibliographicum 1933—1983 / J.-B. Rudnyckyj. — Ottawa : Ukrainian language association, [1985]. — 296 p. ; Rudnyckyj J.-B. Repertorium bibliographicum: addenda, 1984—1994 / J.-B. Rudnyckyj. — Ottawa : Ukrainian language association, 1995. — P. 278—320.*
2. *Рудницький Я. Українські бібліотеки в Канаді / Ярослав Рудницький. — 2-ге пошир. вид. — Вінніпег : Накладом Української вільної академії наук, 1954. — 46 с. — (Літопис УВАН / УВАН ; ч. 12).*
3. *Рудницький Я. З подорожі по Америці 1956 / Ярослав Рудницький. — Вінніпег ; Вашингтон : Видавець Іван Тиктор, 1956. — 128 с. — (Клуб приятелів української книжки ; кн. 29).*
4. *Рудницький Я. Бібліотека товариства "Просвіта" в Форт-Вілліамі, Онтаріо / Ярослав Рудницький. — 2-ге вид. — Вінніпег ; Форт-Вілліам : Накладом товариства "Просвіта", 1957. — 30 с. — (Серія: Літопис УВАН / УВАН ; ч. 15).*

5. *Рудницький Я. З подорожі до Скандинавії 1957 / Ярослав Рудницький. — Вінніпег ; Осло : Видавець Іван Тиктор. — 1957. — 136 с. — (Клуб приятелів української книжки ; кн. 31).*
6. *Рудницький Я. Українське друковане слово в найбільшій бібліотеці світу / Ярослав Рудницький // Ми і світ: український магазин [Торонто ; Оттава]. — 1956. — Листопад. — Ч. 31. — С. 18—20.*
7. *Рудницький Я. З подорожей по Канаді 1949—1959 / Ярослав Рудницький. — Вінніпег ; Ванкувер ; Монреал : Видавець Іван Тиктор, 1959. — 128 с. — (Клуб приятелів української книжки ; кн. 33).*
8. *Рудницький Я. Шевченкіяна на Заході: Перше видання Шевченка на Заході. З нагоди сторіччя 1859—1959 / Ярослав Рудницький // Збірник заходознавства / УВАН. — Вінніпег, 1959. — Т. 4. — С. 11—27.*
9. *Рудницький Я. З подорожі на Мальту / Ярослав Рудницький. — Валетта : [б. в.] ; Мюнхен ; Вінніпег : Накладом укр. Т-ва закордон. студій, 1962. — 14 с.*
10. *Рудницький Я. З подорожі довкола світу: 1970—1971 / Ярослав Рудницький. — Вінніпег : Накладом автора, 1972. — 210 с.*
11. *Voycenko O. J.-B. Rudnyckyj — septuagenarius : a biographical sketch / O. J. Voycenko. — Ottawa ; Montreal : Ukrainian language association, 1980. — 32 p.*
12. *Жуківський А. З "Пропам'ятної книги" КУА [кафедри українознавства Австралії] в Австралії / А. Жуківський // Rudnyckiana. — Ottawa, [1986]. — Вип. 2. — С. 38—39.*
13. *Носко-Оборонів Т. Хронологічна канва: Вибрані дати з життя Я.-Б. Рудницького / Тетяна Носко-Оборонів // Rudnyckiana. — Ottawa, [1985]. — Вип. 1. — С. 27—45.*
14. *Бойко М. Українська бібліографія в екзилі / М. Бойко // Записки УММАН [Української Могілянсько-Мазепинської академії наук]. — 1985. — № 8. — С. 16.*
15. *Войценко О. Літопис українського життя в Канаді : у 8 т. / О. Войценко. — Т. 6 : Доба дальших консолідаційних заходів і демографічних пересувів (дисперсія), 1950—1959. — Едмонтон, 1982. — 415 с. — (Канадський університет українських студій, Альбертський університет).*
16. *Там само. — Т. 7 : Доба завершення консолідаційних процесів і змагання за конституційне визнання: 1960—1969. — Едмонтон, 1986. — 545 с. — (Канадський університет українських студій, Альбертський університет).*
17. *Дзира Я. Ярослав Рудницький (некролог) / Я. Дзира // Народна творчість та етнографія. — 1996. — № 2/3. — С. 93—94.*
18. *Дзира Я. Пошануймо свою славу. Ярослав-Богдан Рудницький — вчений, патріот / Я. Дзира // Памятки України. — 1999. — № 1. — С. 145—159.*
19. *Ковальчук О. Рудницький Ярослав / О. Ковальчук // Українські історики ХХ століття : біобібліогр. довід. / НАН України, Ін-т історії України ; редкол.: В. А. Смолій (голов. ред.) [та ін.]. — К., 2004. — С. 206—208. — (Серія: "Українські історики" / НАН України, Інститут історії України ; вип. 2, ч. 2).*
20. *Зорівчак Р. П. Рудницький Ярослав-Богдан / Р. П. Зорівчак // Українська мова : енциклопедія / редкол.: Русанівський В. М. (співголова) [та ін.] ; НАН України, Ін-т мовознавств. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови НАН України. — Вид. 2-ге, виправл. і доповн. — К., 2004. — С. 563—564.*

Статья посвящена книговедческой, библиотечной и библиографической деятельности Ярослава-Богдана Рудницкого, выдающегося филолога, ученого диаспоры, который оставил большое, в значительной мере еще не изученное, творческое наследие в разных отраслях гуманитарных наук. Актуальность публикации вызвана отсутствием специальных исследований книговедческой и библиографической деятельности Я.-Б. Рудницкого.

This article is devoted to the book activities of Yaroslav-Bohdan Rudnytsky, a prominent philologist, more specifically — to his work with bibliography, library science and bibliography science. He was a diaspora scientist who left a big creative heritage in different fields of humanities, a major part of which is not yet explored. The absence of investigation of these activities of Yaroslav-Bohdan Rudnytsky justifies the publication of this article.

Надійшла в редакцію 21 січня 2011 року